

base del roms. *cāsator*, i en català mateix hi ha *casar* intr. en el *Curial*, i els altres fets antics que ja hem vist, i aquell és freqüent encara en el llenguatge dels refranys, sobretot a Mallorca, però també en el Princ. (*AlcM*) cf. supra els exs. mall. i ross. de *casar* 'establir'; una vegada admesa la innovació *casar* tr. (per *casar un altre*), la tendència natural havia de ser a reemplaçar *casar* intr. per *casar-se*, per raons de claredat. En àrab es diu *bānā* (*bi-hā*) 'es va casar (amb ella)', pròpiament 'va construir (una casa)', i algú ha pensat si podia haver-hi una espècie de calc d'aquesta expressió aràbiga per part de les tres llengües romàniques de la Península; l'extensió descrita fa creure que no, i tampoc no és probable que hi hagi hagut formació paral·lela a base d'aquesta noció si bé ja és més versemblant que aquest ordre d'idees confluis poc o molt amb l'altre.

DERIV.: *Casament* [LLull]: «ella m'envia / la corredora, / gran ralladora / --- / ella m'endrega / son parlament: / —D'un casament / molt singular / vos vull parlar: / d'una donzella / bona e bella / ---», JRoig [Spill, 2000], «Calixte papa / --- / féu edicte / levant l'embarc / tot rasament, / del casament / als capellans» id. (id., 9886); «parents per casament o matrimoni: affinis; casament o matrimoni», OPou (ThPu., 159); «paraula de casament / luego ens donàvam» romanç potser del S. XVII, reco. a Argenton, MilàF, Romllo., 109.24. *Casament*. En lloc de *casament*: eiv. *casances* (PzCabrero); i romanç a Besalú. *AlcM*. *Casador*, -dora, 'en edat de casar-se' [1575, «filla casadora: filia nubilis», OPou, ThPu., 159]. *Casat*, -ada [LLull]. *Casera* 'ganes de casar-se', cat. or., mall., men., eiv.: PzCabrero. *Casó* I. *Casor*. *Casori* [1839, Lab.], cf. cast. *casorio* [c. 1540, però no deu ser menys antic en català]. *Casòrum*. *Casua*.

Casada. *Casadís*. *Casanera*. *Casarulla*. *Caseró*. *Casible*. *Casill*. *Casilla*, pres del cast. *casilla*; *casiller*; *casillona*. *Casirona*; *casissona*; *casitxó*; *casina*; *casó* II; *casutxa*; *casutxo*.

Encasar 'ficar en una cavitat, encaixar' [1413, St. Vicent F.: «fou crucificat, la creu stant plana en terra, e puys exalçaren la creu --- axí com volgueren encasar la creu en lo forat, pensau, ab lo pes, quina dolor!» *Quar.*, 226.33; *Tirant*, *AlcM*]; *encasament*; *encasat*; +*encasada* dolç de tradició barcelonina: espècie de gros bunyol de paret endurida a manera de capsabombada, de pasta fina i dolcíssima, i amb crema a dins (Forn de St. Jaume --- 1910-40). *Encasellar*.

CPt.: *Casamata* [1568], de l'it. *casamatta* [1520], veg. l'explicació en DCEC I, 713b44-60. *Casa-santa* «monument de Dijous-Sant», eiv. (PzCabrero). *Casatinent* [1677, «són continous habitadós e casatins del dit Comptat (de Ribagorça)», doc. en Moner, *Bibl. E. Ribag.*, 468; 1718, *DAG*].

¹ No fóra, però, temerària la hipòtesi que això hagués arribat a penetrar —en alguna mesura i no sé en quina forma— en el parlar de certa gent de Barcelona, i que d'aquí surti l'ús, quasi argòtic (més aviat pertanyent a un llenguatge ultrafamiliar i sobretot al «parlar xava»), de *cais* per *casa*, que, al-

menys jo, només he sentit en frases com *me'n vaig a cais* 'a casa meua' (així *caix*, Givanel, *BDC* VII, 24). De tota manera és clar que van lluny d'osques MLWagner (*Argot Barc.*, 43) i Wartburg (*FEW*, s. v. CAR-) en relacionar-ho amb oc. ant. *chai* «cellier», fr. *cai* (que apareix un cop com a b. ll. *caya* a Baiona l'a. 1285); suposàriem que l'ús mallorquí havia existit en l'ús medieval del català parlat a Barcelona?; més aviat un terme mallorquí usat humorísticament en els ambients mariners de la Barceloneta. —² Cal sospitar que la consonant final de l'un és tan secundària com la de l'altre i que es tracta del mossàrab *CASALES* > *casàlis*, amb una intensificació de la final, paral·lela a la dels topònims mossàrabs del tipus *Fartàritx*, *Bàlitx*, *Linàritx*, *Favàritx*, *Torràlitx*, *Moscàritx*, etc. (que en la major part dels casos després desplaçaren l'accent: *Campànitx*, *Felanitx*, *Costitx*, *Mortitx*, *Cugulutx*, *Crestatx*, etc.). És, doncs, una forma d'importància transcendental per a la toponomàstica balear; i tenint en compte el gran nombre d'epítetis en relíquies mossàrabs, com *bòtil*, no s'hi veu objecció. En la forma *casàlit* coincideixen tots els corresponents eivissencs consultats: Marian Villangómez (1978) ho ha sentit sempre així; Vicent Tur i Torres, de St. Llorenç, defineix com a «casa gran, amb un còmode espai per a viure»; el Dr. Joan Marf i Cardona, de Sant Rafel de Força, ho ha sentit a dir així en el seu poble, a Sant Josep de sa Talaia i a St. Miquel de Balansat, amb el significat de «casa grossa, distingida, espaiosa». —³ Potser en relació amb coses com *MANIPULUS* / *UPULUS*, *RESTIPULA* / *UPULA* (veg. *restoble*, *rostoll*) al costat de *STIPULA*, *STIPA*. El port. *casebre* és vivíssim, sens dubte la més plena de vitalitat entre aquestes formes (Eça de Queiroz, *A cidade e as serras*, etc.). —⁴ En algun punt hi ha influència o quasi-confusió amb un mot que significa 'cajoleta, cadolla o pica en una roca' (com ara *cutxolet* o *catxerula*): a la Font del Grevolar; a Portell de Morella: «hi ha una *kaçu-pêta*, obra dels moros, on se pot beure amb un *cutxolet* (potet). Però uns entenen la pica, altres un edicul que tapa la font. I en el mateix poble més tard m'ensenyaven la *casupeta xiquiniua*. A Gata vaig sentir que «les Buleries són un *kázúk*», i no sé si això és alteració fonètica del terme valencià comú, o si va amb *casuc*. —⁵ En canvi St. Isidor dóna una forma de consonantisme simplificat, sigui per via fonètica o per influència de *CUCULLA* 'caputxa', recolzant en una connexió per etimologia popular. «De Palliis vitorum: Praetexta. *Casula* est vestis cucullata, dicta per diminutione a casa, quod totum hominem tegat quasi minor casa; inde et *cuculla*, quasi minor cella», *Etym.*, ed. Lindsay, xxiv, 17.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *casal*, *casalot*, *casulot*, *casalici*, *casalucio*, *casalí*, *casaleria*, *casàlich*, *casàlits*, *casalatge*, *casament* 'casalberget', *casat*, *casar* i *recasar* 'situar, albergar', *casella*,